

Vakıflarla İlgili Üç Kitap

Mehmet Kurtoglu *

Yasin Yılmaz (2012).Örfizâde Vakfı,
Ankara:Kişisel Yayın.
ISBN :978-605-63477-0-2

Son yıllarda geçmişe olan ilginin artması dolayısıyla özellikle Osmanlı tarihi başta olmak üzere tarihi konu edinen kitapların merak uyandırması ve bu alanda yapılan yayınların artarak çoğalması dikkat çekmektedir. Tarih konusuna gösterilen ilginin birinci nedeni insanların geçmişe merak etmesi, ikincisi ise Osmanlı arşivinin araştırmacılara açılması, Osmanlı ve yakın tarih konusundaki karanlık noktalar üzerindeki tartışmaların canlı olmasıdır. Ayrıca insanların tarihe ilgisinin arkasında aile, soy sop ve geçmişe merakının yattığını da unutmamak gerekir. Son yıllarda tarihi kitap, roman ve filmlerin artması bunun en somut göstergesidir.

Tarih ile yakın bir ilişkisi olan vakıf, bilindiği üzere bir yanıyla tarihle ilişkili, diğer yanıyla Osmanlı'nın uyguladığı bir sistem ve medeniyetin anlayışıdır. Bu medeniyet anlayışı geçmişte sosyal hayatın düzenlenmesinde etkili olmuş, şehirlerin inşasında kurucu rol oynamış ve varlıklı insanların yardımlaşmada adeta yarışmasını sağlamıştır. Özellikle Osmanlı tarihini vakıf konusunu göz ardı ederek tanımak ve tanımlamak mümkün değildir. Zira Osmanlı bir vakıf medeniyetidir. Son yıllardaki tarihe merakın aynı zamanda vakıf konusunun da işlenmesini, popülerleşmesini sağlamıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü yayınları arasında çıkan "ilginç vakıflar" kitabına gösterilen alaka bunun en somut göstergesidir.

Tarihimizin ve kültürümüzün önemli bir unsuru olan vakıflar konusunda yapılan yayınlar bu anlamda dikkat çekmektedir. Özellikle Vakıflar Genel Müdürlüğü başta olmak üzere üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve vakıflar bu alanda ciddi yayınlar yapmaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü yayınları arasında çıkmış olan "Kanuni Vakfiyesi Süleymaniye Külliyesi" adlı çalışmasından tanıdığımız Dr. Yasin Yılmaz'ın "Örfizâde Vakfı" adıyla yayınlanan kitabı vakıf ve şehir tarihi bağlamında dikkate değer bir çalışmadır. Akademik bir titizlikle hazırlanan bu kitap, Diyarbakır'da kurulan Örfizâde Vakfı'nı, Vakıf arşiv belgelerine dayanarak geniş bir şekilde ele almıştır. Yazar konuya girmeden önce yaptığı çalışma-

nın metodunu, kaynaklarını, amacını anlatmış ve ardından vakıf konusunda genel bilgilere yer vermiştir. Önsözde Abdurrahman b. Numan tarafından kurulan Örfizâde Vakfı ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığını, konu ile ilgili vakfiye ve arşiv belgeleri dışında bir eser bulunmadığını belirten Yılmaz, kitabın hazırlanışını ise şöyle açıklıyor: "Vakfın tarihini araştırmaya vakfiyeden başlayarak, arşiv belgeleriyle devam ettik. İncelediğimiz belgelerde vakıfla ilgili farklı ancak iyice bakıldığında aynı noktaya varan bilgiler gördük. Vakfın birden fazla isminin olmasının, vakfa geçirdiği dönemler içerisinde farklı kişiler tarafından yapılan ilavelerden ve hayır kurumlarının isimlerinden kaynaklandığını gördük. 942/1536 tarihli olan vakfa süreç içerisinde birçok isim verilmiştir. İsimlerin farklı ancak mütevellilerin aynı olması bizi vakfın, geçirdiği dönemdeki mütevellilerin ismine izafe edildiği sonucuna ulaştırdı. Ya da vakfın ilk kurucusu Şeyh Sadettin Cebâvî'nin ismi zikredilmiştir. Günümüzde Örfizâde ya da Örfioğlu ismiyle bilinmektedir. Bundan dolayı kitaba Örfizâde Vakfı adını verdik ancak kitabın içindeki bütün değerlendirmelerde ise vakfın kurucusu Abdurrahman b. Numan adını kullandık."

Yazar, kitabın giriş bölümünde ayrıca vakıf kurumu üzerinde durarak İslam dininde ve Osmanlı'da vakfın yerini anlatmış. Ayrıca vakfın kurulduğu Diyarbakır şehir tarihi hakkında bilgiler vererek, burada yaşayan devlet ve medeniyetlere yer vermiştir. Kitabın bu bölümü küçük bir şehir tarihi olarak da okunabilir. Yazar, Örfizâde Vakfı ile ilgili vakfiyeye dayanarak verdiği bilgilerde; Abdurrahman b. Numan'ın kurduğu vakfa ait vakfiyenin Vakıflar genel Müdürlüğü Arşivi'nde iki nüshası bulunduğunu belirtmektedir. Bunlardan biri, orijinal olduğu tahmin edilen 11 Şevval 942 H./3 Nisan 1536 M.tarihli Arapça vakfiye, diğeri de yine aynı arşivde 580 nolu defterin 39. sayfasının 19. sırasında bulunan istinsah edilmiş vakfiyedir. Orijinal vakfiye, yazarın belirttiği üzere rulo halinde tek sahife olup, 108 satırdan oluşmakta, kâğıdı aharlı ve filigranlıdır. Bu bağlamda XVI. Asır kâğıdı özelliğini taşımakta ve hattı ise nezaretler öncesi dönemin harekesiz nesih-talik usulü ile yazılmıştır. Vakıf kurucusu Ab-

* Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayın Müdürü.

durrahman b. Numan hakkında da yazar şu bilgileri vermektedir: “Vakfiyede hayır yapmanın önemi ayet ve hadislerle vurgulandıktan sonra, vakıf Abdurrahman b. Numan’ın hayırseverliği ve diğer bazı özelliklerinden bahsetmektedir. Vakfiyede vâkfın şeriatın yolcusu ve gerçeğin takipçisi olmasından dolayı herkesin mürşidi olduğu anlatılıyor. Bunun yanında dünya hazinelerini aydınlatan kandili, aşır-ı a’la hazinesinin anahtarı, göklerin kutbu ve bilgi dünyasının güneşi olarak nitelendirilmektedir. Manevi cezbe âleminin kaynağı, okyanus gibi her şeyi apaçık kuşatan, ilahi aşkın deposu ve yüce tarihin (Sa’diyye) kurucusu olduğu belirtilmektedir.”

Oldukça geniş şekilde vakfın tanıtıldığı kitapta, yazar vakfın elden çıkarılışını ve bugünkü durumu hakkında da bilgiler vermektedir. Yazarın verdiği bilgiye göre vakıf, sosyal bir yardımlaşma kurumu olmasına rağmen, zaman zaman insanlar bunun kıymetini anlamamış, talan etmişlerdir. İslam ve vakıf hukuku açısından büyük bir sorumluluk yüklenmesine rağmen, kültürel yozlaşmalar sonucunda vakıfların değeri anlaşılmamış ve birçoğu elden çıkmış veya ehil olmayan insanların eline geçmiştir. Tabi ki bunda bazisozyal ve siyasi sebeplerinde etkisinin olduğunu altını çizen yazar, 20. yüzyılın ikinci yarısında yapılan kadaastro çalışmaları dolayısıyla Örfzâde Vakfı’nın gayrimenkullerinin bulunduğu yerlerde kadaastro çalışması yapıldığından dolayı, birçok akarını kaybettiğini belirtiyor. Zamanın vakıf yöneticilerinin itiraz ve dava açma yoluna gitmemesi dolayısıyla üzerinden 20 yıl geçtiği için zaman aşımı dolayısıyla dava açma hakkının da ortadan katlığını söylüyor. Vakfın bugünkü durumu hakkında ise; “vakfın birçok akarını kaybetmesine rağmen bugün halen varlığını sürdürdüğünü, vakıf evladiyelik olduğundan dolayı asırlar boyunca vakfın en erşed ve en akıllı çocukları tarafından tevliyeti üstlenilerek varlığını sürdürmüş ve günümüze kadar gelmiştir. Ancak günümüzde yönetim sistemi, 5737 sayılı Vakıflar kanununa göre değiştirilerek tevliyet sisteminden yöneticilik sistemine geçtiğini” belirtiyor.

Vakıf hakkında geniş bilgi ve belgelerin yer aldığı, iki yüz seksen sahifeyi bulan kitap, bu alanda yayınlar yapmak isteyen diğer vakıflar için örnek teşkil etmektedir. Özellikle akarları olan büyük vakıfların bu tür çalışmalara önem vererek desteklenmesi yahut yönetiminde bulundukları vakıfların böyle-sine detaylı olarak araştırılıp kitaplaştırılması, bu alanda yapılacak çalışmalara zenginlik katacaktır.

**Balkanlar’da Osmanlı Vakıfları ve Eserleri
Uluslararası Sempozyumu
(Haz: D.Gazi Benli, Gökçe Günel, Mehmet
Kurtoğlu, Hüseyin Başkaya) (2012)
Vakıflar Genel Müdürlüğü Yay.
ISBN: 978-975-19-5566-1**

Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün 2012 yılında “Vakıf Medeniyeti Balkan Vakıfları” adıyla kutladığı Vakıflar Haftası etkinlikleri çerçevesinde gerçekleşen sempozyum bildirilerinin yer aldığı “Balkanlarda Osmanlı Vakıfları ve Eserleri” adlı kitap Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından, “Bursa’dan Balkanlara Vakıf Medeniyeti Sempozyumu” ismini taşıyan eser ise Bursa Bölge Müdürlüğü eserleri arasında yayımlanmıştır. Alanında birbirini tamamlayan bu iki kitap, Osmanlı, Balkanlar, Bursa ve vakıf konusunda önemli bilgiler içermektedir.

Osmanlı’nın 400 yıl hüküm sürdüğü Balkanlar, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın deyişiyle Tuna’dan öte şehit olmuş parçamızdır. Geçen yüzyıl yaşanan savaş, ölüm, göçler ve sınırların çizilmesiyle uzunca bir zaman Balkanlar sanki bizden çok uzak, farklı bir medeniyet gibi algılanmıştır. Oysa Osmanlı ne kadar Anadolu ise o kadar Ortadoğu ve Balkanlardır. Bu anlamla Balkanlara baktığımızda bölgenin ecdadımız tarafından inşa ve ihya edildiğini, vakıflar başta olmak üzere kültürümüzle bir kimlik kazandığını görürüz.

Ecdadımızın 400 yıl hüküm sürdüğü bu topraklarda kurduğu vakıflar ve yaptığı hizmetlerin anlaşılabilmesi, arşiv belgeleri ve vakfiyelerin gün yüzüne çıkarılması gerekmektedir. İşte bu anlamda Vakıflar Genel Müdürlüğü geçen yıl yapılan uluslararası “Balkanlarda Osmanlı Vakıfları ve Eserleri Sempozyumu”nda sunulan bildirileri yayınladığı kitabın girişinde Vakıflar Genel Müdürü Dr. Adnan Ertem, açılış konuşması yer alıyor. Yerli ve yabancı akademisyenlerin tebliğlerinin yer aldığı kitapta, Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, “İslam hukukuna göre vakıf mallarının mülkiyet meselesi” başlığı altında sunduğu bildirisinde “Vakıflar hükmi şahsiyet kabul edilebilir mi?” sorusuyla daha da genişletiyor. Akgündüz, daha sonra “Mülkiyet hakkının sübutu açısından vakıfların çeşitleri” başlığı altında ayrıntılı anlattıktan sonra, “vakıfların İslam hukukunda hükmi şahsiyetleri mevcuttur ve dolayısıyla malik olabilirler. Ancak mülkiyet hakkının vakıf hükmi şahsiyetine geçebilmesi için vakfın sahih yahut gayr-ı sahih olmasına ve vakıfların bu açıdan yapılan tasniflerine dikkat etmek gerektiğini belirtiyor.

Prof. Dr. Heath W. Lowry’ın “Madalyonun Diğer Yüzü, Yunanistan’da Osmanlı Camileri ve Türbeleri”

yıkılan, ihmal edilen, dönüştürülen, yeniden dönüştürülen ve restore edilen” başlıklı bildirisinde “Ben bugün üstten bir bakışla, son 50-60 senelik zaman içerisinde Yunanistan’daki Osmanlı varlığı üzerine sizlerle birlikte kısa bir gezinti yapmak istiyorum” diyerek başladığı bildirisinde Selanik şehrini örnek alıyor.

Özellikle Selanik gravürü üzerinden giderek, buradaki Osmanlı yapılarının nasıl tahribata uğradığını anlatan Lowry, bildirisinde şöyle yazıyor: “O tarihlerde sanki minareden başka bir şey yok gibi Selanik’te. Zaten Evliya Çelebi de 1667 civarında gittiği zaman, 32 cami ve 150 mescitten bahsediyor. Şu anda Selanik’te ayakta kalan bir tek minare vardır; o Rotemdan Müzesi’nin yanındaki eski Sinan Paşa Camii veya Şeyh Ortacı Camii. Zaten Roma’dan kalan bir ibadet yeridir o, Bizans zamanında kilise olmuş, sonra camii oldu, şu anda da müze olarak kullanılıyor. Bunun minaresi hem ayakta, hem de epey büyük bir eforla son 15 sene içinde restore edilmiş. Ama tabii, bildiğimiz üzere, Selanik’te ciddi bir felaket yaşandı, o felaket de 1917’deki yangın. O yangının ardından da mübadele geldi. Dolayısıyla, hem o yangın dolayısıyla Osmanlıların yapıtlarının büyük bir kısmı tahrip oldu; hem de 5-6 sene sonra mübadele olunca, onların asıl sahipleri de Yunanistan’dan bugünkü Türkiye’ye göç ettikleri için, geri kalanları da büyük ölçüde sahipsizlikten, bakımsızlıktan dolayı tahrip olmuştur” diye yazıyor.

“XV ve XVI Yüzyıl Saraybosna Vakıfları” başlığı altındaki bildirisinde: “Vakıflar, Saraybosna’nın bir şehir olarak gelişmesinde en büyük rolü oynamıştır. Değişik kurumlar vakıfların sayesinde sadece kurulmuş değil, işler hale gelmiştir” diyen Dr. Behija Zlatar, bildirisinin devamında, “Bugünkü Saraybosna’nın yerinde Osmanlılardan önce de yerleşim vardı, ancak şehirleşmesi Gazi İsa Bey İshakoviç’in vakıflarıyla başlamıştır. Ondan sonraki vâkıflar, Bosna sancak beyleri ve diğer beyler, zengin tüccar ve zanaatkârlar yaptırdıkları vakıflarla Saraybosna’nın XVI yüzyılda Bosna’nın en güzel ve önemli şehri olarak önce sancak, sonra da eyalet merkezi olmasını sağlamışlardır. 1528-30., 1540-41., 1565., 1567-68 ve 1604. tarihli Bosna Sancak defterlerinde ve vakıfname-lerde vakıflar hakkındaki bilgiler çok sayıda vakıfların kurulduğunu ve içinde büyük maddi yatırımların olduğunu

göstermektedir” diye yazmaktadır.

Hurufat Defterlerine dayanarak “Saraybosna Vakıfları (16. Yüzyıl Sonları-19.Yüzyıl İlk Yarısı)” adlı makalesinde; “Saraybosna 15. yüzyılın ortalarında yeri bizzat kendisi tarafından belirlenen mevkide Bosna sancakbeyi İshakoğlu Gâzi İsa Bey’in yaptırdığı vakıflar ile temellendiğini” söyleyen Hatice Oruç, Gazi İsa Beyi’nin halefi sancak beyleri, ileri gelen devlet adamları ve varlıklı esnaf tarafından yapılan yeni vakıflarla geliştirilmiş olduğunu belirtiyor. Ayrıca 16. yüzyılın otuzlu yıllarında Gâzi Hüsrev Bey’in yaptırdığı vakıf binaları ile altın çağını yaşadığını belirtiyor. Hatice Oruç, verdiği istatistiksel bilgiler ve belgelerle zenginleştirdiği makalesi Bosna vakıfları hakkında bilgiler sunuyor.

Prof. Dr. Hakkı Acun’un “Makedonya-Üsküp Fatih Sultan Mehmet (Taş) Köprüsü ve Namazgâhi” makalesinde ise, Nâmazgâhlar hakkında bilgiler içermektedir. Namazgâhın açık havada namaz kılmaya mahsus yerler olduğunu belirten Acun, “bu eser-

lerden şehir içlerinde olanlar, küçük boyutlu, bir mihrap taşı ve küçük bir yükselti şeklinde yapıları olduğu gibi, mihraplı-minberli, müezzin mahfilli ve yalancı minareli olanları da vardır. Çoğunun yanında bir çeşme de bulunur” diye yazıyor. Prof. Dr. Géza Dávid, “Osmanlı Macaristanı’nda Bazı Vakıflar” makalesinde, 16’ncı ve 17’nci yüzyıllarda Osmanlı denetimi altına giren Macaristan’da ve özellikle ülkenin bugünkü topraklarında –Balkan memleketleriyle kıyasla – oldukça düşük sayıda mülk ve vakıf olduğunu belirttiikten sonra bunun başlıca nedenlerinin birinin Osmanlı hâkimiyetinin burada tam anlamında kök salmadığı için bu bölgenin her zaman biraz serhat niteliğini taşımış olmasına bağlıyor. Bununla birlikte yüksek görevlilerin bir kısmı buralarda da hayrat işleriyle de uğraştığını belirten Dr. Géza Dávid, arşiv belleri ışığında konusuna açıklıyor getirmiş.

Güncelliğini koruyan konulardan biri hiç kuşkusuz azınlık vakıflarıdır. Bu güncel konuyu Kezban Hatemi “Yunanistan Ve Türkiye’de Azınlık Vakıfları” başlığı altında değerlendiriyor. Hatemi, yazısında; “Cemaat vakıfları dediğimiz zaman, önce kısa bir özetle Türkiye’de olan ve olması gereken üzerinde durmak istiyorum. Çok eski tarihi sürece girmiyorum; çünkü zaten bu konunun mağdurları, uzmanları ve çok değerli hukukçuları da aramızda olduğu için, ayrıntıya girmiyorum. Belki sorularda cevaplandırmayı tercih ederiz, sorularınızla katkıda bulunabilirsiniz. Cemaat vakıfları, özellikle Adalet ve Kalkınma Partisinin göreve gelmesiyle, eşzamanlı olarak Avrupa Birliği uyum yasalarının aynı süreçte Türkiye gündeme oturmasıyla paralel yürümüştür; ancak, bu paralel yürümede birçok konuda zorluk çekmiştir cemaatler. Şu yapılmıştır: Demokratik, sosyal hukuk devletinin gereği olan şeffaflaşma ve katılımcı demokrasinin, sivil toplum örgütlerinin katkısı büyüktür” diye yazıyor.

Balkanlarda Osmanlı Vakıfları ve Eserleri sempozyumu kitabında açık konuşmalarının dışında altı oturumda toplam otuz üç katılımcının sunduğu makaleler yer alıyor. Kitapta yer alan diğer; Laki Vingas’ın “Osmanlıdan Günümüze Cemaat Vakıfları; Cemaatlerin Yeni Yönetim Anlayışında Vakıfların Rolü ve Geleceği”, Dr. Behija Zlatar’ın “XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Saraybosna Vakıfları”, Dino Mujdzevic’in “General Outline of History of Evkaf Institution in Bosnia - Herzegovina”, Andras Riedlmayer’in “Foundations of The Ottoman Period in The Balkan Wars of The 1990”, Prof. Dr. Machiel Kiel’in “Ottoman Pious Foundations in Western Bulgaria”, Doç. Dr. Mehmet Zeki İbrahimgil’in “Makedonya’da Mustafa Paşa’nın Vakıf Malları”, Dip. Ing Grigor Boykov’un “The Waqf and The Complex

of Şihabeddin Paşa in Filibe”, Athina Christiana Loupou’nun “The Protection and Enhancement of Ottoman Heritage at Mytilene/Lesvos”, Dr. Eleni Kanetaki’nin “The Creation of Historical Cultural Heritage in Greece During The Ottoman Period”, Gjejlane Hoxha’nın “Legal Protection of Cultural Heritage in Kosova, Past, Present and Future”, Yrd. Doç. Dr. Turgay Cin’in “3647 Sayılı ve 2008 (3647/2008) Tarihli Yunanistan Vakıflar Yasası ve Uygulamaları”, Harun Karacic’in “International Regulation of Waqf Property in the Western Balkans”, Hasan Dzilo’nun “Makedonya’da Vakıflar: Yasal Çerçeve Ve Gerçekler Arasındaki Boşluğun İçinde”, Dr. Ayşegül Kılıç’ın “Guzat Vakıflarına Bir Örnek: Gümülcine’de Gazi Evrenos Bey Vakfı”, Dr. Rahman Adem’in “Karadağ Vakıfları: Hukuksal Perspektif”, Rame Manaj- Refike Sülçevsi’nin “Kosova Devlet Arşivleri’nde Var Olan Vakfiyeler”, Doç. Dr. Orlin Sabev’in “Bulgaristan’da Osmanlı Vakıf kütüphaneleri”, Adnan Torun’un “Osmanlı Dönemi Vakıf Araştırmalarında Kuyud-ı Kadime Arşivinin Rolü ve Önemi”, Cuma Atabay’ın “Balkan Ülkeleri Vakıfları (Bosna Örneği)”, Dr. Önder Bayır’ın “Osmanlı Arşivindeki Vakıf Tasnifi Ve Rumeli’de Kurulan Vakıflar”, Vladimir Bozinovic- Victor Popovic’in “Analysis of Documentation About Ottoman Heritage in Belgrade Via Digital Reconstruction of Sokollu Mehmed Pahsa Caravanseral”, Prof. Ali Pajaziti- Musa Musai “Socio Cultural Impacts of Ottoman Foundations Spirit in Contemporary Balkans: Macedonian Context”, Prof. Dr. Numan Aruç’un “İlim, Bilim Ve Öğretim Vakfı: İsa Bey Medresesi”, Prof. Dr. Cazim Hadzimejlis “Bosna- Hersek’teki Kültür, Bilim Ve Eğitim Üzerindeki Osmanlı Etkisi: Mevcut Durum”, Dr. Aladin Husic’in “The Role of Waqf in The Development of Kasaba Visoko in Bosnia” bildirileri yer alıyor.

Şekil ve zengin içeriğiyle doyurucu olan kitap, resim, fotoğraf, arşiv belgesi ile desteklenmiştir. İçerden ve dışarıdan bakışla Balkan vakıflarının anlatıldığı yayın bu alanda çalışanlar için bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

Bursa'dan Balkanlara Vakıf Sempozyumu,
Ed. Prof.Dr. Mefail Hızlı,
Vakıflar Bursa Bölge Müdürlüğü Yay.
ISBN: 978-975-19-5587-6

Prof. Dr. Mefail Hızlı'nın editörlüğünü yaptığı "Bursa'dan Balkanlara Vakıf Medeniyeti Sempozyumu" kitabı "Balkanlarda Osmanlı Vakıfları ve Eserleri" sempozyumunun devamı niteliğinde bir yayındır. Bursa'da düzenlenen sempozyum bildirilerinden oluşan bu kitap, Osmanlı dönemi Bursa-Balkan ilişkisi/benzerliği ve vakfiyeler üzerinden Balkan şehirlerinin oluşumu anlatılıyor.

Osmanlılarla birlikte şehirleşen Balkanlarla Anadolu'nun ruh ve kültür bağı vardır. Geçtiği yerlerde derin izler bırakan Osmanlı, Balkanları adeta yeniden inşa ve ihya etmiş, bölgede bir Osmanlı kültür ve medeniyeti oluşturmuştur. Büyük şair Yahya Kemal'in;

*"Üsküp ki Yıldırım Bayezid Han diyarıdır
Evlad-ı Fatihana onun yadigârıdır
Firuze kubbelerle bizim şehrimizdi o.
Yalnız bizimdi, çehre ve ruhiyle bizdi o.
Üsküp ki Şar Dağı'nda devamıydı
Bursa'nın
Bir lale bahçesiydi dökülmüş temiz
kanın"*

Mısralarında dile getirdiği gibi Balkanlar bize ecdat yadigârıdır. 400 yıl hüküm sürdüğümüz bu topraklar, sınırlarla bizden kopmuş olabilir ama fakat inancı, ruhu dahası kültürüyle bizimledir. "Bursa'dan Balkanlar'a Vakıf Medeniyeti Sempozyumu"nun geçmişte bu ruhun şekillendiği şehir Bursa'da yapılması oldukça anlamlıdır. Bu anlamda kitaptaki bildiriler bu geçmiş birikimi ortaya koymaktır. Kitabın takdiminde geçtiği anlatıldığı üzere; "Vakıf kurumunun zirveye ulaştığı Osmanlı Dönemi, özellikle Balkanlarda, İslam medeniyetinin sembolleri olan camiler, medreseler, hanlar, hamamlar, köprüler, bedestenler gibi mimari eserlerin bir nakış gibi işlendiği çok müstesna bir dönem olmuştur. 500 yıl boyunca Balkan coğrafyasında ecdadımız Osmanlı'nın çoğu vakıflar aracılığı ile vücuda getirdiği eserlerin sayısının 30.000'den fazla olduğu ifade edilmektedir. Denilebilir ki Osmanlı, vakıflar marifeti ile Balkanları, ta-

rihinde olmadığı kadar mamur etmiş, bir barış ve huzur toprağı haline getirmiştir. Balkanlardaki her dinden ve ırktan insanın doğumundan ölümüne kadar gerekli ihtiyacını karşılayan vakıflar, bugün Balkan ülkelerinde yaşayan milyonlarca insanın özlemle aradığı kurumlar haline gelmiştir."

Yurt içinden ve Balkanlardan katılan akademisyenlerin bildirilerinin yer aldığı sempozyum kitabının önsözünde Prof. Dr. Mefail Hızlı, "Bursa'dan, fethe-dildikçe genişleyen coğrafyanın her tarafına ve bu arada Balkanlar'a uzanan vakıf kültür ve medeniyeti, yüzyıllar boyu kaynağını İslâm dininden, karakterini de Osmanlılardan almıştır. Bursa'ya hâkim olan Osmanlı şehir kimliği, Edirne'ye, İstanbul'a, Şam'a, Kahire'ye yansıdığı gibi Sofya'ya, Üsküp'e, Saraybosna'ya Prizren'e, İşkodra'ya, Gümölcine'ye de aynen taşınmıştır. Bugün bu coğrafyanın insanları eğer Osmanlı'ya ve Türkiye'ye büyük bir sevgi ve saygı duyuyorlarsa, bunun temelinde ecdadın coğrafyanın tamamına sindirdikleri insan sevgisidir. Yani öylesi bir içtenlik ve samimiyetle kurulan vakıflar sayesinde şehirler muazzam bir şekilde inşa edilmiş ve hayatı kolaylaştıracak bütün kurumların devreye girmesi sağlanmıştır. İşte bu olgu "Bursa'dan Balkanlar'a Vakıf Medeniyetimiz" bağla-

mında bir sempozyuma konu olma imkânı bulmuştur” diyerek neden Bursa’da Balkan Vakıfları konusun gündeme getirdiklerinin altını çiziyor.

Sayın Bülent Arınç’ın Takdim, Sayın Mürsel Sarı’nın Sunuş, ve Prof.Dr. Mifail Hızlı’nın Önsöz’ünü yazdığı kitapta, Muhammed Ahmetaj’ın “Kosova’da Osmanlı Vakıf Eserleri”, Enes İdris’in “Osmanlı Vakıflarının Makedonya’daki İzleri(Üsküp Örneği), Haliq Hasa’nın “Arnavutlukta Osmanlı Vakıfları”, Merzuk Grabus’un “Osmanlı Vakıflarının Bosna’daki izleri (Gazi Hüsrev Bey Külliyesi Örneğinde), Tevfik Yüce-

doğru “İnanç Dünyamızda Vakıf”, Salih Karacabey’in “Hz. Peygamber’in Hayatında Sosyal dayanışma”, Saadet Maydaer’in “İslam Medeniyeti ve Osmanlı’da Vakıf Anlayışı”, Sezai Sevim’in “Bursa Vakıflarının Problemlerinden Günümüze Ulaşan Bir Örnek: I. Murad Vakfı Arazisinin Doğu Sınırı”, Hasan Basri Öcalan’ın “Osmanlı Kuruluş Dönemi Vakfiyeleri”, Cafer Çiftçi’nin Bursa Mahalle Avarız Vakıfları” adlı bildiri konuları ve değerlendirmeler yer alıyor. Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü yayını olarak basılan kitap orta boy, iki yüz otuz sayfeden oluşuyor.